



РОЗУМ

на кінчиках пальців

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до альбому з іграми та вправами
для синхронного розвитку
обох півкуль мозку



Створюємо нове освітнє середовище

Реформи Нової української школи мають на меті змінити освітнє середовище. «НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не бояться висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами», — зазначається в концепції Нової української школи.

Сучасні вчені, учителі переконані, що таке освітнє середовище має будуватися на засадах гуманності й віри в дитину, вихованні творчістю.

Провідний учений Інституту психології ім. Г. Костюка АПН України доктор психологічних наук, професор В. В. Клименко зазначає, що на 6-му році життя людини механізм творчості переходить із потенційного стану в активний та поступово, за сприятливих умов, набирає потужності протягом усього життя. Розвиток механізму творчості уповільнюють або й зовсім «вимикають» надмірні навантаження, перевтома, хвороби.

Психологи та педагоги переконані, що малювання обома руками дає змогу поліпшити пам'ять, увагу, просторові уявлення дитини, знижує втомлюваність, підвищує здатність до самоконтролю. Під час виконання вправ обома руками ефективно розвивається взаємодія між двома півкулями головного мозку — основа розвитку інтелекту, тренується периферичний зір, необхідний для читання.

І надзвичайно важливо, що під час малювання обома руками розвивається дрібна моторика, тренуються пальці. Дослідниця М. М. Кольцова переконливо довела, що мовленнєві реакції перебувають у прямій залежності від тренуваності пальців.

Альбоми з образотворчої діяльності та розвитку креативності І. С. Панасюк набули надзвичайної популярності у вихованців і вихователів дошкільних закладів. Свій багатий досвід з розвитку творчих здібностей автор пропонує учням та вчителям першого класу Нової української школи.

Запропоновані в альбомі вправи дають змогу організувати навчання, залучаючи природну розумову активність дитини, що базується на гармонійній єдності рухів, мовлення та мислення.

Кожна частина альбому складається з двох блоків: перший призначений учневі, другий — учителеві.

У першому блоці містяться дванадцять частково декорованих фонів для малювання обома руками. Фони подані у двох варіантах, щоб першокласник обрав той, який йому більше до вподоби.

Другий блок — методичні поради вчителям: як організувати роботу, щоб малювання обома руками принесло дітям якомога більше користі. По суті, методичні поради — це дванадцять розробок занять. І. С. Панасюк рекомендує, який матеріал краще обрати для роботи з тим чи іншим

фоном, які фізичні вправи або ігри запропонувати дітям, щоб підготувати їх до малювання обома руками, який музичний супровід дібрати до основної частини заняття. Наприклад, фізичні вправи Інна Сергіївна пропонує виконувати під супровід веселих віршів, які вона сама склала. В електронному додатку до альбому подано записи музичного супроводу та зразки готових робіт, схематичне зображення вправ тощо.

Запропоновані в альбомі вправи дають змогу урізноманітнити уроки української мови.

***Г. А. Іваниця**, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри практичної психології
та розвитку особистості Комунального
вищого навчального закладу
«Вінницька академія неперервної освіти»*

Д940003У_Альбом-дворукий_Панасюк_1-кл_1-ч_Методичка

ОБЛОЖКА В БЛОКЕ

Заняття № 1: «МІЙ КВІТУЧИЙ КЛАС»

Матеріали: олівці для зафарбовування, фломастери для контурних ліній, фони до заняття на вибір дитини.

Вправа «Як справи у школі?»

Мама спитала у Насті і Колі:
— Що ви робили сьогодні у школі?
Настя закліпала, важко зітхнула:
— Мамо, не знаю, я, мабуть, забула.
Коля згадав, що ходив до буфету,
З'їв там салат і смачненьку котлету;
Що фізкультура сподобалась Колі,
Бігав чимдуж за м'ячем на футболі;
Ще він англійською вивчив два слова,
А українська — це лагідна мова;
Що малював на уроці картину,
І говорив, говорив без упину!
Гарні новини сьогодні у Колі,
Як же цікаво буває у школі!
Певно, й у вашому класі, щоднини
Різні бувають цікаві новини?

Педагог пропонує вигадати різні відповіді на запитання: «Як справи в школі?» Діти придумують варіанти і озвучують їх. Бажано такі вправи робити щодня.



Фізкультхвилинка «Я до сонечка расту»

Педагог «саджає насіння рослин у землю»: діти розташовуються по колу та присідають. Учитель «поливає насіння»: діти поступово підводяться. Педагог розхвалює свої квіточки, коментує: ось один листочок з'явився (*права рука вгорі*), а ось і другий (*ліва рука вгорі*). Гойдаються мої гарні квіти, ще й листочками тріпочуть (*поворухити пальчиками*). Аж ось і бутон з'явився: (*руки над головою, у замку*), і розпустився! (*руки в різні боки*). Педагог дякує квіточкам, закликає виростити квіти у класі.

Робота з фоном

Дитина малює обома руками одночасно, проводячи криві лінії (*листя рослин*), зигзагоподібні лінії (*орнамент*); придумує та малює квіти (*за бажання*). (*Дивись електронний додаток.*)



Музичний супровід: В. А. Моцарт, «Andante, Symphony № 6, К. 43».



Заняття № 2: «МОЇ ДРУЗИ»

Матеріали: олівці, фломастери, прозорий файли із зображенням обличчя, фони до заняття на вибір дитини.

Експеримент-гра: «Портрет»

Дітям пропонують уважно розглянути риси обличчя сусіда. Затулити очі руками та «намалювати» словесний портрет хлопчика чи дівчинки. Наприклад: коротке, пряме, біляве волосся; брови тоненькі; очі блакитні, веселі тощо.

Гра «Танцюймо зигзагом!»

Найзручніше виконувати вправу на прогулянці, але можна і в залі. Педагог повільно демонструє рух по ламаній лінії, починаючи з правої ноги, не повертаючи тулуба.

Щоб спростити пояснення, є сенс закріпити на підлозі зигзагоподібно монтажну паперову стрічку. Виконувати рух «зигзаг» можна з музичним супроводом на вибір педагога або із запропонованим нижче.

Робота з фоном

Дітям пропонується накласти на фон прозорий файл із зображенням обличчя так, щоб вийшло найкраще розташування рис, красиве та симетричне. *(Дивись електронний додаток.)*

Коли файл прибрано, учні малюють риси обличчя на фоні по пам'яті, починаючи з очей.



Музичний супровід: В. А. Моцарт, «Турецький марш».



Заняття №3: «ОСІННІЙ НАСТРІЙ»

Матеріали: гуаш синього, червоного, зеленого кольору, розведена до напіврідкого стану, дві серветки — волога та суха. Пензлі №6—10 (за бажанням можна малювати пальчиками). Фони до заняття на вибір дитини.



Фізкультхвилинка «Виросли дерева»

Діти присідають, учитель імітує поливання маленьких паростків дерев, просить деревця зростати й коментує бажані дії дітей: «Я — маленький паросток, расту. Гілочка ліва тягнеться до сонечка (*підняти угору ліву руку*), і права (*підняти праву руку угору*). Я расту до сонечка, підіймаю ручки, наче я дерево, а ручки мої — гілочки (*діти підіймаються вище, руки угорі*). Ох, які високі та стрункі виросли в нас дерева! Гілочки легенько гойдає вітерець. А листячко тріпоче! (*ворушити пальчиками*) Вітер сильний! Вітер стихає...» Діти сідають на килимок або на свої місця.

Гра: «Що змінилось?»

Діти розглядають кілька зразків опалого листя, називають відповідні дерева. Учитель викладає листя в певному порядку, просить запам'ятати розташування. Діти заплющують очі, учитель прибирає або міняє місцями листки. Коли діти відкривають очі, просить назвати, що змінилось. Кількість листя — 4—5 шт. Ускладнювати та повторювати гру кілька разів на тиждень, можна з іншими предметами, поступово (*індивідуально*) збільшувати кількість предметів.



Вправа для пальчиків «Падолист»

Я малюю падолист,
Жовтий та червоний лист,
(*пальчики випрямити,*
потім зігнути — на лівій, тоді на правій руці)
Пензлик радо крокував,
Листя скрізь намалював!
(*лівою та правою руками по чергово стукати*
вказівним пальчиком по столу).

Робота з фоном

Дитина малює обома руками листопад, самостійно обираючи кількість мазків-листочків та їхні розміри. Малювання обома

руками — пензлем або пальчиками. **Важливо:** колір листя вчитель з дітьми не обговорює. Фарби дитина змішує самостійно, створюючи відтінки експериментально, на палітрі. *(Дивись електронний додаток.)*



Музичний супровід: В. А. Моцарт, «Andante, Symphony No. 17, K. 129»



Заняття № 4: «Я ЛЮБЛЮ УКРАЇНУ»

Матеріали: олівці, фломастери, акварель або гуаш, розведена до напіврідкого стану у двох ємностях (*колір на вибір дитини*), дві серветки — волога та суха, палички лічильні. Пензлі, якщо дитина не обирає малювання пальчиками. Фони до заняття на вибір дитини.

Вправа «Виклади букву із паличок». Вчитель малює на дошці схематичне зображення літер, з яких складається слово Україна, а діти викладають кожну літеру із паличок. *(Дивись електронний додаток.)*

Гра: «Так чи ні?»

Діти стають у коло. Педагог пояснює правила гри:

— Уважно слухайте запитання про Україну. Якщо ви згодні з твердженням, то плескайте в долоні й кричіть «Так!», якщо не згодні — тупотіть ногами та кричіть «Ні!».

Що тут правда, а що — ні?

- Чи в Україні є моря?
- Чи є риба в морі?
- Чи кавун це ягода?
- Чи є сніг у горах?
- Водиться ведмідь у нас?
- Чи зростає ананас?
- А чи рибки крила мають?
- Сіль у нас видобувають?
- Хліб на дереві зростає?
- Крейдяна гора буває?
- Герб на сокола наш схожий?
- Лінь людині допоможе?
- Правда те, що небо синє?

- В спеку чи буває іній?
- А веселка три кольори має? Тепер ти придумай, чого у нас не буває.

Робота з фоном

Дитина малює будь-якими матеріалами та інструментами обома руками одночасно, прикрашаючи дерево-Україну *(на власний розсуд)*. У будь-якому стилі, без зразка. *(Дивись електронний додаток.)*



Музичний супровід: пісня «Родина», муз. О. Злотника, сл. В. Крищенко або інша українська пісня на вибір педагога.



Заняття №5: «МОЯ БАТЬКІВЩИНА»

Матеріали та інструменти: на вибір дитини. Якщо дитина малює пальчиками, то бажано використовувати гуаш. Фони до заняття на вибір дитини.

Експеримент «Малюю опорні схеми»

1. Діти слухають вірш «Моя Батьківщина».
2. Педагог демонструє прийом зображення слова будь-яким знаком чи малюнком.
3. Діти намагаються також «намалювати» речення або замінити його якоюсь позначкою.
4. Читання вірша за допомогою опорних схем. *(Дивись електронний додаток.)*

Моя Батьківщина

Моя Батьківщина — це мама і тато,
Це вулиця наша, подвір'я і хата,
Це села красиві й міста України,
Це гори, озера, степи і долини.
Моя Батьківщина у світі єдина
— Люблю я навек Україну!

Пальчикова гімнастика «Ялинки»

На ялинці є гілки
(підняти угору руки),
На гілках є голочки
(поворухити пальчиками),
Голочки тоненькі,
Як пальчики маленькі
(стискати, розтискати кулачки).

Робота з фоном

Дитина малює обома руками одночасно, створюючи пейзаж на власний розсуд (літній, зимовий, весняний або осінній).



Музичний супровід: пісня «Україна — це ти»,
муз. Тіна Кароль, сл. Тіна Кароль, М. Бровченко.



Заняття №6: «ТОРТ ДЛЯ БАБУСІ»

Матеріали: олівці, фломастери або пластилін для ліплення кульок-ягідок та дошка для ліплення. Галерея фото бабусі (мами, тата, дідуся), вишуканих тортів, тістечок та малюнків, присвячених родині. Від вибору матеріалів залежить вибір між завданнями 3 або 4. Фони до заняття на вибір дитини.

Підготовча робота: принести фотографії своєї родини.

Вправа: «Традиції моєї родини»

Діти розповідають про традиції своєї родини, показують фото.

Пальчикова гімнастика: «Прочитай навпаки»

Це — дідусь,
а це — бабуся,
Це — татусь,
а це — мамуся,



Цей, найменший пальчик — я,
От і вся моя сім'я!

Спочатку пальчики загинаються від більшого до мізинчика. Потім дитина змінює текст і загинає пальчики по черзі, починаючи з мізинчика.

Змінений дитиною варіант:

От і вся моя сім'я!

Цей, найменший пальчик — я.

Це — мамуся.

Це — татусь

Це — бабуся.

Це — дідусь.

Робота з фоном

1. Діти пальчиками відривають маленькі шматочки від невеликих стовпчиків пластиліну, вказівним та великим пальцями обох рук скочують кульки, складають їх у різні тарілочки або купки. Напрямок скочування кульок довільний.

Діти беруть обома руками «ягідки» з ємностей, притискають їх одночасно, заповнюючи форму «Торт» за власним бажанням.

2. Дитина малює обома руками одночасно, декоруючи торт квітами. Квіти можуть бути будь-якими. Наприклад, намальовані по пунктиру прості спіралеподібні лінії або круги різних кольорів, або крапочки, хвилясті тощо.



Музичний супровід: українська народна пісня
«Зеленіє жито, зелене».



Заняття №7: «ТЕХНІКА — НАШ ПОМІЧНИК»

Матеріали: фломастери по два кожній дитині, фони до заняття на вибір дитини.

Гра «Розумна техніка»

Діти обирають, яким електронним пристроєм вони хочуть бути. Ведучий (*учитель або учень*) — штучний інтелект, який керує пристроєм. Ведучий називає слова-команди, а «техніка» їх виконують.



Фізкультхвилинка «Робот»

Руки вгору, руки вниз,
вліво, вправо повернись,
Покажи, де праве вухо,
лівою рукою.
Вліво, вправо покрути
зараз головою.
Подивись угору, вниз,
вліво, вправо нахились.
А тепер присядь два рази,
Точно все зробив одразу!
Робот гарний, молодець.
Фізкультхвилиночці кінець!

Вправа «Реклама»

Підготовча робота — ознайомлення із сучасними зразками техніки. Учитель пропонує дітям придумати або нові види техніки, або нові властивості для вже існуючої. Наприклад, пральна машина, яка сама закладає миючий засіб, окуляри-кінотеатр тощо.

Робота з фоном

Дитина обводить схожі між собою малюнки обома руками одночасно, домальовує на порожніх місцях графічні позначення улюблених мобільних додатків. (*Дивись електронний додаток.*)



Музичний супровід: «Vidlik», сл. Н. Жижченко, муз. Є. Філатов.



Заняття №8: «МИ ГРАЄМО!»

Матеріали: на вибір дитини, фони до заняття на вибір дитини.

Вправа «Безпечні та небезпечні ігри»

Діти плескають в долоні та кричать «Так!», якщо гра безпечна та тупотять ногами та кричать «Ні», якщо гра небезпечна.

- Гра у футбол на стадіоні.
- Гра у футбол біля дороги.
- Гра у шахи на дереві.
- Гра у шахи вдома.
- Гра у хованки на будівництві.
- Гра на планшеті протягом всього дня.
- Складати Лего.

Гра «Хто кмітливіший, а хто перший?»

Дівчинка хоче дійти до хатинки бабусі, але місточок розмила вода. Переправа зруйнована, в хащах причаївся вовк.

Завдання: розглянь картинку, постав себе спочатку на місце вовка, а потім на місце дівчинки і подумай, як можна переправитись, якщо у неї є велосипед, мобільний телефон, великий новий пакет для сміття, а кілька важких колод лежать далеко від переправи. Вовк хоче швидше дістатись до бабусі, він знає, куди йде дівчинка. Вовк добре плаває, дівчинка плавати не вміє.

Діти пропонують власні варіанти, обґрунтовують їх. Будь-яка відповідь є вірною.

Робота з фоном

Дитина малює обома руками одночасно лише доріжку, проводячи лінії в напрямі, вказаному стрілкою. Головне завдання — знайти кілька варіантів переправи через річку й намалювати найкращий варіант для дівчинки, враховуючи її сили та кмітливість. (*Дивись електронний додаток.*)



Музичний супровід: Ф. Прокоф'єв, симфонічна казка «Петрик і Вовк» (фрагмент).



Заняття №9: «НАШ ТЕАТР»

Матеріали: на вибір дитини, фони до заняття на вибір дитини.

Вправа «Я — актор»

Дітям пропонується зобразити почуття, емоцію:

- подив,
- образу,
- радість,
- підозру.
- ніжність,
- зубний біль.

Можна запропонувати зобразити героїв сюїти К. Сен-Санса «Карнавал тварин»: лебедя, рибок, півників, черепах, слона та ін.



Музичний супровід: сюїта К. Сен-Санса «Карнавал тварин».



Вправа «Так-Ні»

Діти плескають в долоні та кричать «Так!», якщо погоджуються та тупотять ногами та кричать «Ні», якщо не погоджуються.

- Афіша — це обгортка від цукерок.
- Щоб потрапити на виставу, потрібно показати паспорт.
- У театр треба вдягати спортивний костюм.
- Верхній одяг в театрі висить на сцені.
- В оркестрову яму кидають сміття.
- У театрі не можна плескати в долоні.
- Оркестр знаходиться в гардеробі.
- Акторам за гарну гру дають медалі.

Вправа «Аргументуй»

Дитина аргументує або продовжує думку:

- Я люблю театральні вистави про...
- У театрі я вимикаю звук телефону, щоб...
- Акторам неприємно, коли в залі...
- Якщо я спізнююсь на виставу, то після третього дзвінка...
- Бінокль у театрі потрібен, якщо...
- Я малюю двома руками, щоб розвивати...

Робота з фоном

Дитина малює обома руками одночасно, наводячи лінії по пунктиру.



Музичний супровід: В. А. Моцарт, увертюра до опери «Одруження Фігаро» (фрагмент).



Заняття № 10: «СНІГОВЕНЯТА ЗАХОВАЛИСЬ»

Матеріали: олівці або фломастери зеленого, синього, червоного кольору, лічильні палички для викладання образу ялинки. Фони до заняття на вибір дитини.

Експеримент «Тане сніг»

1. Протягом дня спостереження за таненням снігу в невеличкій формочці.
2. Розглядання талої води. Фільтрування через марлю.
3. Розглядання фільтрованої води через збільшувальне скло.
4. Висновки про якість та чистоту снігу.



Фізкультхвилинка «Хованки»

Заховалися від тата
Малюки сніговенята:
Раз, два, три, чотири, п'ять,
Починаю вас шукать!
Ой, а хто ж там за яличку
Заховав веселе личко?
Ба, та це ж сніговенята,
Білі снігові малята!

Вправа «Чим подібні?»

Діти визначають та аргументують подібність:

- сніговик та людина,
- сосна та ялина,
- ялина та дуб,
- сніг та лід,
- рівчак та річка,
- озеро та море,

- мороз та морозиво,
- блакитний та синій кольори,
- зелений та блакитний кольори,
- червоний та чорний,
- веселий та сумний,
- вовк та собака,
- їжак та ведмідь.

Вправа «Виклади ялинку»

Викладання ялинки з лічильних паличок. (Див. електронний додаток.)

Робота з фоном

Дитина малює обома руками одночасно, наводячи контур по пунктирній лінії, домальовує сніговичкам, які сховались за ялинками, риси обличчя та шапки будь-яких кольорів.



Музичний супровід: В. А. Моцарт, «Don Giovanni», К. 527 Finale.



Заняття № 11: «КОСМОС»

Матеріали: круги-планети та м'ячі для вправи «Порад планет», олівці або фломастери. Фони до заняття на вибір дитини.

Гра «Парад планет»

На підлозі розкладені круги-планети. Посередині великий круг — Сонце. Окремо лежать м'ячі з назвами цих самих планет. Діти обирають будь-який м'яч із назвою планети й починають рух «планет» навколо Сонця в момент початку музичного супроводу. При вимкненні музики діти швидко знаходять відповідний «будиночок» своєї планети — круг на підлозі — та промовляють: «Земля вдома!», «Юпітер удома» тощо. Той, хто забув назву планети, вибуває з гри.



Музичний супровід: М. Равель, «Болеро».

Гра «Чотири стихії»

Діти стоять в колі. Педагог повідомляє правила:



— Слово «земля» — руками доторкнутися до підлоги; «вода» — зробити хвилеподібні рухи руками; «повітря» — підняти руки вгору; «вогонь» — робити обертальні рухи руками.

Педагог називає вказані слова спочатку послідовно, потім завдання ускладнюється і слова називаються навмання, а діти роблять відповідні рухи.

Робота з фоном

Дитина малює обома руками одночасно по пунктирній лінії. Ускладнене завдання — для правої та лівої рук різний малюнок ліній.



Музичний супровід: композиція «Срібна мрія» гурту «Зодіак».



Заняття № 12: «МОЯ МАШИНА МАЙБУТНЬОГО»

Матеріали: картонні круги-перешкоди, аркуші паперу, прості олівці та будь-які інші додаткові матеріали (у разі потреби) на окремому столі, фони до заняття на вибір дитини.



Вправа для пальчиків «Я — машинобудівник»

Побудую я машинку
Побудую я машинку:
(стискати і розтискати кулачки)
Дах, колеса та кабінку,
(потрусити лівою рукою)
Фари-очі та дверцята
(потрусити правою рукою)
Та й поїду мандрувати!
(обидві руки поперед себе,
крутити уявне кермо)

Вправа «Літальні машини — вертомобілі»

Діти стають один за одним ланцюжком, тримаючи попереднього за пояс. На полу розкладені картонні круги-перешкоди: уявні дерева, електромережі... Педагог демонструє, як слід колонам літальних вертомоблів оминати ці перешкоди.